

DELO



glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 6. marca 1987 - Leto XXXIX. - Štev. 5. - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

8. marec

Ko je ženska na prvi strani

Mimo je dan slovenske kulture, mimo pust, na prvi strani dnevnikov bo kulturnika, oziroma veseljaka, nadomestila za en dan ženska. Vsak naj govori o sebi, o prodročju, ki mu je najbolj znano: da ne bi slučajno politik «instrumentaliziral» dneva kulture ali kulturnik resno razglabljal o pustu. Ženska tematika je morda še najbolj «ekskluzivna», z njo se namreč lahko zameriš večini volilcev, povrh jih pa še doma slišiš. Toda to ni dovolj, ženske ne sprejememo niti diplomatičnega molka. Vse to le enkrat v letu, hvala bogu.

Letos smo si pa komunistične ženske zopet izmislile nekaj novega: potujočo listino žensk. O nas je govoril naš dnevnik skozi vse leto. Vrstili so se glasovi žensk, pa tudi moški so se tu pa tam izpostavili, in (saj smo itak nezadovoljive) povedati je treba, da so v svojih razmišljanjih pokazali, da tudi naši tovariši ne razumejo naših zahtev, razen v splošnih, načelnih obrisih, ko govorimo o miru ali zaščiti okolja. O ženski enakopravnosti a razmišljajo še vedno enako kot nasprotniki zaščite Slovencev: imate enake pravice kot mi. Kdo je kriv če se ženske ne znajo uveljaviti na ključnih področjih, ne vključujejo v politično življenje? Danes najdemo ženske povsod, med ministri in nobelovci, torej odvisi od vas. Če ženske večinoma raje gospodinjijo in uživajo mirno družinsko življenje, je to njihova stvar.

Je to res njihova stvar? Predstavljajmo si, kako bi bilo, če bi vse ženske bile zaposlene. Lahko bi, na primer, v delovnem času zaprli trgovine. Kdo bi kupoval? Ravno tako bi morali odpreti za publiko vse pisarne ob drugačnih urnikih. Toda trgovine in pisarne so delovna mesta. Ko bi mati pripeljala otroka v šolo, bi tam že morala biti vzgojiteljica. In kdo bi njenega otroka peljal v šolo? Problemi izgledajo nerešljivi. Je torej res, da se danes vse ženske lahko zaposlijo? Ali bi za to bilo nujno, da se spremenijo vsi urniki, kot zahtevamo komunistične ženske v svoji listini?

Tatjana Čuk

Zaposlitev vseh žensk bi tudi pomenila ogromno ponudbo dela, ki zgleда v sedanji situaciji brezposelnosti naravnost absurdna. Vsi vemo pa, da so današnji brezposelni v večini ženske, mlade, ki se ne istovetijo v vlogi gospodi-



nje. Istočasno bi ženska zaposlitev pomenila veliko potrebo po novih uslugah: otroške jasli in vrtce, celodnevno šolo, toda tudi menze, pralnice in podobno. Ustvarila bi se delovna mesta.

Zaposlitev žene pomeni večjo prisotnost moža v domačih opravilih, torej bi moški moral imeti več «prostega» časa. Zopet nova delovna mesta. Je skrajšanje delovnega časa res nemogoče ali nezaželeno? Koliko otrok komaj pozna svojega očeta in kako to vpliva na nji-

hov dušeni razvoj? Ne bi tudi možke-mu, spričo današnjega nečloveškega ritma in vse bolj odtujajočega načina dela, pomagala drugačna opravila, da bi lažje ohranili ravnovesje? Če naj tehnološki napredek pomeni res napredek, ne pa pehanje človeka v duševne in psihosomatske bolezni, je skrajšanje delovnega časa ne le zaželeno, temveč nujno. Kot je nujno, da ima ženska neko aktivnost izven domačih šterih sten, če noče v rutinski vsakdanjosti izgubiti stika z družbo in njenim razvojem, torej važnega dela svoje osebnosti.

In spregovorimo še o teh slavnih ženskah, ki so si priborile visoke položaje v svetu dela, živih dokazih naše enakopravnosti. Zakaj jih je tako malo? Ker niso sposobne razumeti kompliciranih pojmov in teorij, kot so lahko ekonomija in jedrska fizika? Bele vrane so bile sposobne. Morda pa je zadaj nedaj drugega, kot recimo velike žrtve, ki jih mora danes ženska sprejeti v tekmovanju z moškimi? Težko delo zahteva celega človeka, toda moški lahko ima ob tem tudi družino, saj zanjo skrbi žena. Koliko mož bi bilo pripravljenih skrbeti za družino, da bi se žena lahko udeleževala seminarjev, mednarodnih srečanj in sploh posvetila delu? Torej se mora ženska, ki želi nekaj doseči, marsičemu odpovedati. To je razlog, da si večina niti ne postavi visokih ciljev, ker noče v to igro železne pesti, s katero si danes človek edino lahko kaj pribori. Ko ženska zahteva enakopravnost, zahteva, da se spremeni način dela. Ko se ženska odpove zunanji zaposlitvi, to stori tudi, ker ji celoten sistem današnjega družbenega življenja ne daje izbire. Zaplesti se v bitko s časom in živci, kar pomeni danes resna izbira poklicnega uveljavljanja, zanjo žrtvovati družino in sebe, je alternativa, ki žensko ne more vabiti.

Zato danes ženska cilja tako visoko: spremeniti družbo, da bo v njej lahko živela tudi ženska. Da je 8. marec zastarel? Prosim, ne govorite tega!

Nove pobude za zaščito Slovencev

KOT PTICE, KI LETIJO PROTI JUGU

Sredi letošnje zime so nad nami letele proti jugu veličanstvene jate divjih gosi. Kdor jih je videl, ko so preletele naše doline in mesta, je občudoval njih eleganten let in se spraševal zakaj se selijo v tem času.

Nekateri so stvar tako razlagali: prezigodaj so se začele seliti proti severu, kjer je bila voda in zemlja še pod debelo skorjo ledu. Pa so se vrnile.

Znaki, ki kažejo na odobritev zaščitnega zakona za slovensko manjšino, so od časa do časa vidnejši in jasnejši, ko letijo nad našimi glavami. Kmalu nato jih pa vidimo, da se vračajo od koder so prišli.

Let predlogov — žal niti eleganten niti veličasten — se torej vsakokrat vrača po svoji poti nazaj, ker vsakokrat mraz pritisne in sledi mu neskončni čas tajeja.

Obveze, predloge, sklepe — več ali manj lažno oblastvene (kot Craxijev v lanskem letu), vse zmelje italijanski vodilni sloj. Nekoč so vladne krize, vedno predčasne volitve, po katerih se mora vse začeti znova (sestava komisij, ožjih odborov, avdicije, po ritualu, ki spominja na že ogledano predstavico), poskrbele za pozabljanje obljub in obvez.

Danes pa nam niti energično zdravljenje z dobro dozo vladne stabilnosti zadnjih let ni pomagalo, in spet smo pri izhodiščni točki, saj močno sumimo, da so nedavne obveze in obljube preblizu novim volilnim zapadlostim.

Po drugi strani je za naše voditelje najbolj enostavno, če odgovornost zvalijo na druge. Tako gre krivda za vse — komu? Slovencem, seveda, saj so vedno tako nepopustljivi v svojih zahtevah!

Večkrat so nam ponujali rešitev vprašanja, tako stranke, kot posamezni parlamentarci in demokratične skupine.

Največ prijatelji, v dobri veri prepričani o naših napakah. Naših utemeljenih NE niso sicer vedno razumeli, toda formalno so jih spoštovali. Niso isto storili ko smo odgovorili DA, in to se je marsikdaj zgodilo.

Ko smo povedali, da niso bile vse ljubezenske izjave do nas odkritosrčne, moramo priznati, da so bile nekatere skrbi za naš slučaj resnične in doživljene.

To moramo priznati najprej Lorisu Fortuni, ko nam je predlagal, naj Slovenci, tisti iz videmske pokrajine in v pričakovanju boljših časov, pristopimo v družino manj razširjenih jezikov. Priznati moramo trud krščanske demokracije, ki je nekako skušal napraviti krog četverokoten in je privedel do tega, da je sama predložila svoj osnu-

tek, čeprav se je takoj pokazal kot nezadosten. In tako dalje za razne formulacije raznih vlad.

Danes se uveljavljajo vzporedno drugi važni napori. Da bomo zelo jasni, govorimo o kongresni resoluciji Vsedržavne zveze partizanov-ANPI in o prizadevanjih okrog teksta, za katerega je senator Garibaldi zbral soglasje demokratskih strank.

To so nova in važna dejstva, ki jih moramo dobro preučiti in vsaj spremljati z zaupljivo pozornostjo.

Ne vemo če, kako, ne kdaj, bomo kot vedno doslej postavljeni pred ultimatum »to ali nič«. Zato, da ne bi bilo nespo-rorumov, je bolje za vse, če povemo svoje.

Padla bo vlada, imeli bomo volitve, začeti bomo morali od kraja, vse se bo, kot naše gosi, vrnilo na jug. Ne glede na to pa menimo, da se bodo od vse sedanje razprave ohranile osnovne postavke.

Komur se zanima za našo revno usodo naj povemo, da so se v zadnjih letih pri nas stvari spremenile in da je na naše zadeve treba gledati z drugačnimi očmi.

Na slovenskem jezikovnem področju — naj to še enkrat ponovimo — je prišlo do pravega političnega potresa, ki so ga povzročile enotne liste. Te so povsem preoblikovale enolično upravno sliko, ki je trajala od leta 45 do 75, torej trideset let. To je teklo vzporedno s spreminjanjem gospodarstva, kjer so krajevni gospodarski operaterji neposredno prevzeli odgovornost. In vse to, če dovolite, izhaja iz globoke spremembe za-

vesti, ki spremlja hitro kulturno preobrazbo.

Dokaz? Veličasten nastop Benečanov, stopetdeset naših igralcev, pevcev, glasbenikov, skoraj samih mladih, v tržaškem Kulturnem domu za dan slovenske kulture februarja letos.

V teh ljudeh v najboljših letih je naša moč, istočasno velja njim naša zaskrbljenost, da bi zaščitni zakon ne bil le kos papirja, ki bi služil le za tolažbo vesti našega vodilnega sloja. Ne zdi se nam, da se resolucijo gorske skupnosti Nediških dolin o slovenski manjšini lahko smatra niti kot neko dolžnostno dejanje (saj jo je predložil Blazetič, predstavnik KPI), niti kot nepremišljeno dejanje (ležala je na predsedniški mizi od 15. aprila lanskega leta, deset mesecev). Če je torej hoteno in premišljeno dejanje, mora ta dokument imeti svojo politično težo in se mora upoštevati.

Tu imamo — naj mi bo dovoljeno, da to povem kakemu prijatelju, ki zlorablja ta izraz — zgodovinski dogodek, ker dokument izhaja iz najvišjega predstavniškega telesa Nediških dolin.

Če so se stvari spremenile, zaradi splošnega idejnega napredka, je to treba upoštevati.

Naj pa, če dovolite, še enkrat podčrtamo, da bo našim pričakovnjem zadostil koristen zakon, ki bo na pravi način raztolmačil našo potrebo po jamstvu in pravicah: do obstoja v teh krajih, do kulture, do izobrazbe, do jezika.

Videli bomo, če bodo ti znaki in predlogi še enkrat poleteli nad našimi glavami in se vrnili tja, od koder so prišli.

Pavel Petrič
(iz tednika Novi Matajur)



Prizor s proslave dneva slovenske kulture v kulturnem domu v Trstu.

Teh mejnikov ne morejo izruti

Pravijo, da se o rajnem ne sme reči zle besede, toda Craxijeva vlada res ne zasluži takega ravnanja. Prvič, ker je Craxi še čvrst, živ in zdrav, celo poln energij in razboritosti. Mrtva je kvečjem njegova politika, ki se je obrestovala samo zaradi njene izsiljevalne moči do krščanske demokracije, nekako po načelu da je bilo, ali bo še, socialistično predsedstvo vlade zgolj plačilo za dosledno uresničevanje protikomunistične politike. Po domače povedano: Craxi je lahko ostal pri krmilu italijanske vlade, dokler je izvajal skrajno konzervativno politiko, o reformizmu pa je smel kvečjemu prirehati srečanja in seminarje, bognečaj, da bi njegova vlada uresničila katero izmed tolikanj opevanih in razglašanih reform.

Celo ob slovesu si je Craxi privoščil omembo sistemskih reform, kar naj bi pomenilo tudi spremembo ustave, vendar ni nihče tega jemal preresno, saj so vsi vedeli, kar pes taco moli. Tajnik PSI je želel spremeniti predvsem volilno zakonodajo, ker mu volilci ne dajejo zadosti glasov, pa jih želi dobiti po drugi poti.

In kaj sedaj? Vladna petstrankarska

Stojan Spetič

trajala leto dni, do izteka zakonodajne dobe. Saj je vsem, predvsem pa industrijcem, jasno, da bi taka vlada bila v resnici najdaljša predvolilna vlada, brez prave volje do dela.

Pustimo vsekakor ugibanja vsakodnevnim politologom in časnikarskim Sibilam. Prav pa je, da skušamo v kratkih obrisih podati obračun štiriletnega Craxijevega predsedstva vlade, kar bo v zgodovini zabeleženo kot najdaljše obdobje «stabilnosti», brez pravih kriz, če izvajamo kratkotrajni vihar po preusmeritvi egiptovskega letala s palestinskimi teroristi na ameriško bazo Sigonella in znano polemiko z Reaganom, ki je tedaj učil Evropejce protiteroristične doslednosti, sam pa skrivaj prodajal orožje Iranu ajatulaha Homeinija.

Štiri leta stabilnosti, to niso mačje solze. V tem času, dolgem skoraj celo zakonodajno dobo parlamenta, bi lahko petstrankarska večina uresničila svoj program brez velikih težav. Ob referendumu o draginjski dokladi so celo raz-

flacijo. Res je, da je padla na nizko raven, vendar je to (po priznanju vseh resnih ekonomistov in podjetnikov) predvsem logična posledica spremenjenih mednarodnih razmer, kot sta padec vrednosti ameriškega dolarja in pocenitev surovin, predvsem nafte. V kolikšni meri so bili neuspešni protiinflacijski programi priča podatek, da je italijanska inflacijska stopnja še vedno znatno večja od nemške, oziroma pod evropskim povprečjem.

S čim se lahko pohvali Craxijeva petstrankarska vlada?

Ko bodo pisali italijansko zgodovino bodo med ključne sklepe Craxijeve vlade uvrstili predvsem postavitev ameriških jedrskih raket v Comisu, na Siciliji. Zelo verjetno bo zgodovinar tudi dodal, da so bile rakete konec desetletja odstranjene po zadnji mirovni pobudi sovjetskega komunističnega voditelja Gorbačeva.

Na bližnjem vzhodu so potrebne odločne poteze, ki naj privedejo do mednarodne mirovne konference. Evropa bi se morala močno angažirati za to, toda doslej se še ni otrešla Reaganovega varuštva. V tem pogledu je pomembnejše diplomatske poteze uresničil predstavnik KPI Napolitano s svojim potovanjem v Izrael. Od Craxijeve vlade bi si pričakovali vsaj priznanje PLO Jaserja Arafata, a se še vedno boji očitkov ameriškega «Ramba».

Ne moremo zanikati, da je italijanska zunanja politika mestoma tudi dinamična, vendar samo na osnovi mehanizma, da mora nekdo drug sprožiti pobude ali ideje. Zadnje čase prihajajo najpomembnejše novosti iz Moskve.

Celo na lokalni ravni je italijanska diplomacija kilava, če pomislimo na dvoumnosti in nedorečenosti v odnosih s sosednjo Jugoslavijo. Nanje je morala opozoriti celo rimska «Repubblica», da se je nekaj zganilo. Žal so bile novosti muha enodnevnica, do tragičnih strelav v tržaškem zalivu.

Craxijeva vlada se bo bržkone hvalila vsaj s tem, da ji je uspelo poraziti terorizem. Prej bi lahko trdili, da ji je uspelo žeti to, kar so drugi sejali. V mislih imamo razkroj teroristične fronte, ki jo je množično demokratično gibanje povsem izoliralo med mladino in delavskim gibanjem. KPI je v tem gibanju bila v prvi vrsti, ko so socialistični voditelji iskali krivce v Bolgariji, ali Pragi, v isti sapi pa ponujali rdečim brigadam pogajanja. Razkroju teroristične fronte in njenemu porazu so sledili ukrepi, kot zakon o skesanih teroristih. Prenagljeno je bilo vsekakor zmago-slavje, ki je narekovalo Craxiju in so-

Tržaška federacija KPI sklicuje v petek, 13. marca, ob 19. uri, v veliki dvorani ljudskega doma v Ulici Madonnina 19

pokrajinski shod na temo:

«VLOGA KOMUNISTOV V BOJU ZA ENAKOPRAVNOST SLOVENCEV IN KULTURO SOŽITJA V TRSTU»

Poročal bo član tajništva Stojan Spetič.

O parlamentarnem boju za uzakonitev manjšinskih pravic bo poročala sen. Jelka Gerbec.

(Deloval bo sistem simultane prevajanja).

koalicija se je zrušila pod težo nakopičenih protislovij, razkrojile so jo nenehne polemike in osebna rivalstva. Zanimivo je kvečjemu ugotoviti, da so se te polemike tikale predvsem mest, oblasti, raznih špekulacij, nikoli ne načelnih političnih ali družbenih problemov.

Predsednik republike Cossiga bo bržkone poveril mandat demokrščanskemu voditelju, pravijo Andreottiju, ki bo skušal sestaviti vlado na edini način, ki je lahko še uspešen: potešiti mora hrepenenje socialistov po oblasti, zato bi jim moral nuditi pomembna in ključna ministrstva. Krožijo tudi glasovi, da bi taka vlada trajala kvečjemu do aprila, dokler je ne bo zrušil socialistični kongres in s tem sprožil mehanizem razpusta parlamenta in predčasnih volitev. Le malokdo verjame, da bo nova vlada

vili pravo teorijo o tem, da sme večina sklepati tudi brez soočanja z opozicijo KPI. Še več, socialisti so trdili, da je skrajni čas, ko naj bi nehali s prakso dogovarjanja z opozicijo, ker je to le izguba časa.

Niso izgubljali časa, toda programska bera teh štirih let res ni navdušujoča. Večinski koaliciji zaradi notranje trhlости ni uspelo spraviti do konca, v košaro rezultatov, niti ene pomembne reforme: ne šolske, ne pokojninske, ne davčne. Kričeča protislovja italijanske družbe (nerazvitost Juga, milijonska brezposelnost) so ostala nespremenjena, marsikje so se celo zaostri. Ta vlada se res ne more pohvaliti s tem, da ji je uspelo ponižati sindikalno gibanje z okrnjenjem draginjske doklade. Niti ji ne gre pisati kot zaslugi uspeha v boju z in-

delovalcem trditve, češ da je izjemno obdobje že mimo in terorizem nastaja samo še na Bližnjem vzhodu. Zadnji krvavi napadi rdečih brigad v Rimu so dokazali, da je enotnost demokratičnih sil še vedno potrebna.

V teh pogojih ne moremo pozitivno oceniti niti obračuna teh štirih let Craxijevega vladanja, kar zadeva uresničevanje ustavne in mednarodne obveze za zaščito slovenske manjšine, oziroma njen odnos do vseh narodnih in jezikovnih manjšin v Italiji.

Voditelji SVP Magnago in Benedikter so pred kratkim poudarili, da ne pomnijo vlade ki bi bila tako brezbržna ali celo nerazpoložena do problemov Nemcev na Južnem Tirolskem, kot Craxijeva štiriletna vlada. Mi lahko nekaj podobnega trdimo zase, lahko pa dodamo tudi, da se jezikovnim skupnostim, od Sardincev do Furlanov, ni godilo bolje, tudi njihovemu zakonu je vlada nenehno metala polena pod noge.

Ne bomo pozabili, kako je Craxi samozavestno zagotavljal v Beogradu, da je naročil ministru Vizziniju sestavo zakona o zaščiti Slovencev. Ob obletnici londonskega memoranduma je isto ponovil enotni slovenski delegaciji. Minili sta dobri dve leti. Craxijeva obveza je pokazala pravo podobo: bila je le nova pretveza za zavlačenje, medtem ko je plahnel borbeni val enotnosti naše manjšine in so krožili krivi preroki s trditvami, da «bomo zaščito dobili od Craxija, ali je ne bomo nikoli».

Stvari so se premaknile na bolje samo tedaj, ko se je vlada odpovedala sistematičnemu bojkotu in prepustila senatni komisiji, da gre na pot poskusa usklajevanja obstoječih zakonskih osnutkov.

Kako tu potekajo stvari, slovenska javnost ve iz člankov, ki jih vsak mesec pi-

še v našem «Delu» naša senatorka Jelka Gerbec. Za zgodovinarja bodo ti članki dragocen vir objektivnih podatkov in obračunov opravljenega dela.

Zadnje poglavje je bilo oblikovanje delovnega osnutka, ki ga je pripravil socialistični koordinator ožje skupine Renato Garibaldi. Gre za osnutek, ki je močno pod ravniyo vseh ostalih predlogov in dejansko ne rešuje ničesar. Vse kočljive dileme prepušča drugim organom, od deželenga sveta Furlanije-Juljske krajine do občinskih svetov. Gre torej za poskus opredelitve nekih kriterijev zaščite, oziroma mehanizmov njenega omejevanja, pri katerem pa je izpostavljen temeljni pristop, da so pravice naše manjšine vedno odvisne od strpnosti večine, naj bo to politična ali jezikovna. Dejstvo, da bi glavne odločitve vsekakor sprejemal deželni svet Furlanije-Juljske krajine (naprimer območje, kjer bi veljale zaščitne norme), jemlje možnost Slovincem biti subjekt celo tam, kjer so absolutna večina in razpolagajo z oblastjo.

Okoli tega osnutka se je pričelo ostro soočanje, predvsem kar zadeva cilje zaščite (izpadli so pojmi kot zaščita istovetnosti in pravica manjšine do razvoja), kakor tudi o načinu, kako naj se določi zaščiteno ozemlje. Vsi predlagani kriteriji so vzbujali nemalo zaskrbljenosti. Medtem pa so prišli dokaj jasni signali z baze, le prislunhiti bi jim bilo treba.

Zabeležili smo že, v prejšnji številki, zgodovinski pomen resolucije, ki jo je soglasno osvojila skupščina gorske skupnosti enajstih občin nadiških dolin (vzhodne Beneške Slovenije). Sedaj nima več nihče pravice osporavati dejstva, da je prebivalstvo Benečije «v veliki večini slovensko» in da hoče biti zaščiteno tako, kot rojaki na Tržaškem in

Goriškem, skladno z zahtevami enotne delegacije.

Tokrat moramo zabeležiti tudi zgodovinski pomen resolucije, ki jo je z dvotretjinsko večino odobril tržaški svet, saj zahteva globalno zaščito, ki naj zadovolji zakonita pričakovanja slovenske manjšine in bo v skladu s pravičnimi načeli ustave in svobodno sprejetimi madnarodnimi obveznostmi Italije.

Vsaka nasprotna trditev smozvanih brambovcev «italijanstva» je namreč brezpredmetna in nepomembna spričo tako slovesne in politično obvezujoče izjave najvišjega izvoljenega organa tržaškega prebivalstva.

Najbrž ni naključje, da sta oba dokumenta nastala na pobudo KPI, ki je iz opozicije uresničila pogoje, da so bili odobreni z najširšim demokratičnim soglasjem. To je pravzaprav le dokaz

English Conversation Club
sporoča, da je na razpolago
še nekaj mest za

BIVANJE V ANGLIJI

pri družinah v letošnjem poletju
z možnostjo obiskovanja
tečaja angleščine.

Informacije: Silvia Callin,
ul. Beirut 17,
Trst, tel. 224407.

več, da ni res, kar nekateri trdijo, da je opozicija vedno «izven igre».

Nasprotno. Če bo zaradi vladne krize razpuščen parlament, ne da bi osvojil zakona o globalni zaščiti naše manjšine, kar je zelo verjetno, bo v marsičem treba spet začeti vse od kraja. «Jovo na novo!», kot pravijo naši južni bratje. Toda nekaj temeljno pomembnega bo ostalo: postavka 33 milijard lir v triletnem finančnem načrtu in proračunu italijanske države. Postavka ostane tudi v prihodnji zakonodajni dobi in predstavlja jasno obvezo parlamenta, da bo z zakonom zaščitila slovensko manjšino in uresničevanje zaščitnih norm krila z omenjemini zneski. Vlada ja postavko, ki je plod prizadevanja senatorke Jelke Gerbec in naporov cele KPI, skušala okrniti in deloma ji je tudi uspelo, vendar je bistvo ostalo. Tega niti razpust parlamenta ne more razbliniti. Kot ostanejo dokumenti o želji Beneških Slovencev in tržaških demokratov, da se zaščita slovenske manjšine uresniči na celotnem ozemlju, kjer naša skupnost živi, vključno z obronki Furlanije in tržaškim mestom.

Zaradi vladne krize je parlamentarna dejavnost zamrznjena in ni izgledov o tem, kako se bo zaključila. Kakorkoli že, nekaj temeljnih mejnikov smo zasadili, tako globoko, da jih na more nihče izruti.

Stojan Spetič



Rubbia je le prinesel nekaj dobrega Bazovcem: prvo mesto na Kraškem pustu.

Resolucija «a futura memoria»

Tržaški občinski svet za zaščito Slovencev in kulturo sožitja

Najbrž si niti sami nismo predstavljali, da nam bo uspelo ustvariti v tržaškem občinskem svetu pogoje za enotnost demokratičnih sil okoli osnutka resolucije KPI o globalni zaščiti slovenske manjšine in razvijanju kulture sožita v naših krajih. Uspeha vsekakor nismo podcenjevali, čeprav gledamo nanj realistično. Vemo, da si od Staffieri jeve uprave res nimamo kaj pričakovati. To je Staffieri sam dokazal že s tem, da je glasoval (skupaj z vsemi listarji) proti resoluciji, nekaj dni pozneje pa poslal pozdravno poslanico kongresu neofašistične MSI, ki si je ob priložnosti dodal k tržaškemu naslovu še sklicanje na Istro in Dalmacijo. Skoraj istočasno je prav LpT sprožila nov napad na naše pravice in sicer s predlogom dr. Camberja, naj bi v krajevni zdravstveni enoti ukinili pravico svetovalcev, da se izražajo v slovenskem jeziku.

Če je torej vsakomur jasno, da si od tržaške občinske uprave ne pričakujemo, da bo spoštovala osvojene resolucije in njenega dela, ki je zanjo «obvezujoče», čemu smo jo predlagali in glasovali? Preprosto povedano: resolucija predstavlja uradno stališče Trsta in njegove demokratične večine, ki se je izrekla za globalno zaščito Slovencev in s tem razveljavila dvoumne formulacije programa Staffieri-jeve uprave o «ugotavljanju številčnosti in prisotnosti» majšine preden bi ji priznali več ali manj to, kar je že imela doslej. To uradno stališče bomo posredovali političnim orga-

nom, začeni s parlamentom, kjer so se pogostoma sklicevali prav na Trst in njegovo nestrpnost, češ da je treba tudi s tem voditi računa.

Naj sedaj razni samozvani «odbori italijanstva» kričijo kolikor hočejo: uradno stališče tržaškega mesta predstavljajo njegovi izvoljeni predstavniki in ti so se izrekli nedvoumno za enakopravnost Slovencev. Pri tem nas niti ne briga, v kolikšni meri so bili iskreni v svojih motivacijah. To je kvečjemu problem njihove vesti ali odnosa z volilci. «Carta canta» pravijo in za nas velja to, kar je bilo napisano in izglasovano.

Skratka: parlament bo odslej razpoglagal z resolucijo tržaškega občinskega sveta in skupnosti 11 občin Beneške Slovenije, ki predstavljata najiskrenejši odraz politične volje zainteresiranega prebivalstva.

Vsaka manipulacija ali poskus izkrivljanja stališč se mora nujno razbliniti ob teh besedilih.

(Mimogrede povedano se nam zdi razpravljanje za videmsko okroglo mizo o kompromisnih rešitvah za Slovence krepko pod ravnijs tistega, kar je soglasno zahtevala skupščina enajstih občin Beneške Slovenije).

Sedaj še nekaj pojasnil v zvezi z različnimi stališči, ki so prišla do izraza v tržaškem občinskem svetu. Najprej pa moramo poudariti naše zadovoljstvo, ko se je ob glasovanju resolucije KPI razbila koalicija sredinskih strank z LpT.

Ta je bila osamljena, medtem ko je glasovanje o resoluciji vsaj za trenutek dajal slutiti, da bi lahko obstajal tudi tisti «drugi Trst», na katerem se bije in kreše vsaka alternativa. Kajti brez enakopravnosti Slovencev tudi alternativne bodočnosti za naše mesto ni!

Stališča Liste, torej. Predstavil jih je bivši župan odv. Cecovini, ki je (precej avtobiografsko) zagovarjal asimilacijo kot «individualno pravico», ki je nihče ne sme kršiti. Zatem je dejal, da bi po njegovem morali uvesti nekakšen «seznam Slovencev, ki želijo zaščito». Temu seznamu bi ustrezala nekakšna ustanova, zakonsko priznana v svojem statutu. Člani ustanove bi postali subjekt svojih pravic, celo ločenih oblik upravljanja in podobno. Drugi pa ne!

Ko je govoril, so Cecovinija svetovalci prekinjali z ugotovitvijo, da je njegov predlog zelo podoben srednjeveškemu getom za Jude ali južnoafriškemu apartheidu.

Komunist Spetič je obrazložil smisel resolucije, ki jo je predložil v imenu KPI. Predvsem je spomnil svetovalce na to, da prisotnosti slovenske manjšine ne gre obravnavati kot nevšečnega nebodigatreba, pač pa kot obogatitev razvojnih možnosti našega področja. Zaprtost tržaške miselnosti je bila doslej glavna ovira, da ni prišlo do zakonske zaščite. Trst si je tudi kriv sam, če ni doživel novega razcvita in tone v provincializmu. Odraz tega moralnega propadanja je Staffieri-jeva uprava s svojim nastopanjem in dvoumnim programom. Za vzdušje v Trstu, je dejal Spetič, je zgovoren podatek, da ni bilo treba Staffieri-ju se opravičevati za žaljivke na novoletni dan, pač pa se je moral umikati škof, ki nadomešča nekdanjo odprtost s paternalizmom.

Vladna kriza ne sme preprečiti ustvarjanja pogojev, da bo čimprej sprejet zaščitni zakon. Zato je Spetič pozval vse demokratične sile, naj se vendarle otresejo nacionalistične hipoteke in glasujejo za komunistično resolucijo. KD in PSI naj se spomnita, da imata državniške odgovornosti in na vsedržavni ravni zagovarjata demokratične svoboščine, med katerimi so seveda tudi manjšinske pravice. Sicer bi ne mogli razumeti sklicevanj na drznost reformizma ali na krščanski solidarizem.

Spetič je predvsem polemiziral s Cecoviniem, ki je trdil, da je asimilacija človeška pravica. Ni mogoče trditi, da je pravično misliti na lastno izkoreninjenje. To je naravnost pošastno. Res je,

Tržaški občinski svet

je obravnaval županove programske izjave, tudi v zvezi v vprašanju zaščite slovenske narodne manjšine v Italiji in poudarja svojo privrženost demokratičnim načelom pravičnosti, ki jih določa republiška ustava v 3. in 6. členu, kar je bilo potrjeno tudi v mednarodnih sporazumih, ki jih je Italija svobodno sklenila, zato pa

obvezuje občinski odbor

1) Naj vsedržavni parlament spodbudi, da bo čimprej odobril zakon za globalno zaščito pravic slovenske manjšine v naši deželi, ki naj zadovolji njena upravičena pričakovanja (in jo obvaruje pred asimilacijskim procesom) in obenem spodbudi njen nemoten razvoj ter aktivno vključitev v širšo družbeno stvarnost kot dejavnik obogatitve njenega kulturnega pluralizma in vezni člen med sosednjimi narodi in torej miru v tem delu Evrope;

2) naj se zavzame, da bodo v tržaški občini uresničene vse pobude, ki so potrebne, da se ovrnednosti prisotnosti in vloga slovenske manjšine, njene kulturne in šolske dejavnosti, njena zgodovinska vkoreninjenost na tem ozemlju, kakor tudi, da se izdela usklajen načrt spodbujanja kulture sožitja med Italijani in Slovenci v mestu in okolici.

NB. V ležečem tisku je črtani stavek o asimilaciji.

nasprotno, da nas asimilacija razžira in krči naš življenski prostor že vsa povojna leta, celo več kot v časih fašizma.

Polemično se je ob problem asimilacije obregnil socialistični podžupan Seghene. Zahteval je, naj KPI črta iz osnutka resolucije vsako omembo asimilacije, češ da «v demokratični Italiji asimilacija ne obstaja». Verjetno je Seghene hotel pritrditi Cecovinijevim tezam. Ker pa je bil to pogoj, da PSI glasuje za resolucijo, smo komunisti prejele, da se o njej glasuje ločeno. Za odstavek, ki zahteva zaščito Slovencev tudi pred asimilacijo, smo se izrekli avtovalci KPI in SSK.

Za črtanje stavka so se izrekle sredinske stranke in lista, socialisti pa so se

vzdržali. Nekoliko nas je, iskreno povedano, čudilo zadržanje socialističnega odbornika slovenske narodnosti, ki vendar ve, kaj pomeni asimilacija in ne more sprejemati Seghenejevih improvizacij ...

Na koncu se je za resolucijo (brez stavka o asimilaciji) izreklo 24 svetovalcev KD, PSI, SSK in KPI, proti 12 svetovalcev Lpt. Dva republikanca sta se vzdržala. Svetovalec tržaškega gibanja Parovel pa je iz protesta zapustil dvorano.

Morda velja posvetiti tudi temu zadržanju nekaj vrstic. Svetovalec Parovel je KPI očital, da sklepa kompromise z demokristjani. Očital nam je, da smo pristali na črtanje stavka o asimilaciji. Iz branja resolucije je vsakomur jasno,

da ni bila vsebinsko okrnjena. Zdi se nam, da je ihtavi svetovalec prezrl politično bistvo tega nastopa, ki ni v Trstu, pač pa v Rimu. Parovel je hotel biti «bolj papeški kot papež», pa se je uštel. Njegov jeznoriti odhod iz dvorane pa se nam je zdel pravi «avtogol».

Nerazumljivo se nam tudi zdi, da potem stresa svoje polemike na naš račun preko openske radijske postaje, ki jo ima takorekoč v zakupu. Mar res Open-ci menijo, da je Parovel edini demokratični Italijan, da mu dajejo (skupaj z odvetniškim disidentom SSK) propagandistični monopol postaje, drugim pa prepuščajo le drobtinice? Prijatelji, z demokracijo in pluralizmom to nima nobenega opravka!

Obmejna področja

Ni dovolj kakršenkoli zakon

Od vsega začetka, ko smo predložili osnutek, smo smatrali, da je zakon za obmejna področja izvirna zamisel in važna priložnost za našo deželo. Izvirna zamisel, ker omogoča izrabo obmejne lege kot možnost za sklepanje dogovorov o industrijski in trgovski kooperaciji ter za okrepitev že močne mednarodne usmerjenosti deželnega gospodarstva.

Naš načrt ima torej državne in evropske razsežnosti, teži za uveljavljanjem koncepta obmejnosti v okviru EGS, ki ni asistencialističen. Poleg tega predstavlja nadaljevanje osimskih sporazumov v pogojih, ki so povsem spremenjeni v razmerju na tiste, ki jih je predvideval protokol.

Toda v teku parlamentarnega dela je v ožjem odboru proračunske komisije bil tekst močno spremenjen zaradi lokalističnih in korporativnih pritiskov, predvsem s strani KD, ki so težili za tem, da bi povsem potvorili njegov pomen. Nekateri hočejo iz tega zakona narediti inštrument za generično podporo, nekakšen paket-bis. So pa tudi sile — in v tem se je izkazala deželna KD — ki hočejo izbrisati njegovo izvirnost, posebno z zavračanjem prostih con.

Bitka KPI za dober zakon gre predvsem v dve smeri:

1. Točna opredelitev ciljev. Zakon ne sme financirati vsake dejavnosti, temveč mešana podjetja, joint-ventures in pretežno izvozna podjetja. Opredeliti je treba stroga načela za določanje področij posega.

2. Obdržati je treba zamisel prostih con iz prej omenjenih vzrokov kontinuitete in izvirnosti. Toda proste cone je treba zelo previdno in skrbno opredeliti, v povezavi z vsebino protokola osim-

skih sporazumov na eni strani, na drugi pa upoštevajoč ureditev prostih con tržaške luke, ki se morajo primerno okrepiti.

Okrog te točke se morajo odpraviti površnosti in pohlepi (kot so prišli do izraza tudi v naši partiji), predvsem pa se ne sme uveljaviti takšno pojmovanje prostih con, ki bi služilo teritorialnemu

uravnovešanju v okviru dežele: bil bi absurd!

To predpostavlja priznanje posebne položaja dežele Furlanije-Juljske krajine znotraj EGS, ki ga moramo doseči z dogovorom med italijansko vlado in skupnostjo. Končno pa mora biti del tega zakona državni načrt evropske razsežnosti, s katerim naj se financirajo pobude v skladu s tem zakonom.

Jasno je torej, da mi nočemo kakršnegakoli zakona in da bomo ocenjevali vsebino, kakršno bo v končni fazi izoblikoval parlament.

Roberto Viezzi

Skupno poročilo o srečanju KPI-SKGZ

Problematika slovenske manjšine v Gorici je bila glavna tema pogovora na srečanju med delegacijo goriškega teritorialnega odbora SKGZ, ki jo je vodil predsednik TO Mirko Primožič in delegacijo posoške federacije KPI, ki jo je vodil pokrajinski tajnik Renzo Redivo in član katere je bil tudi senator Nereo Battello.

Na srečanju je bila še posebej izražena zaskrbljenost zaradi večanja števila primerov narodne mržnje, ki so se na valu določenega «tržaškega» ozračja pojavili tudi v našem mestu in sicer kot posledica zamrznitve odnosov ob meji in pretrganega sodelovanja med obema mestoma. Prav zaradi tega sta delegaciji ugodno ocenili vse tiste pobude krajevnih organizacij, ki temeljijo na kulturnih predlogih medsebojnega spoznavanja in sožitja obeh skupnosti. Teh pobud je v zadnjem času veliko, vendar še vedno ne dovolj za spremembo tendenc.

Popolno zadovoljstvo sta izrazili glede dokončne rešitve vprašanja nastavitve slovenskih višjih srednjih šol z odlo-

čitvijo goriške občine za gradnjo južnega šolskega centra.

V tem okviru je bila izražena potreba po soudeležbi slovenske manjšine pri realizaciji objekta. To nalogo bi lahko prevzela Konzulta za slovenska vprašanja, ki pa jo dve leti po administrativnih volitvah še vedno niso sklicali in to kljub številnim zahtevam, ki so bile v tem smislu naslovljene na goriškega župana.

Delegaciji sta pregledali tudi probleme demokratičnih uprav slovenskih občin na Goriškem, katerim bo treba poskrbeti vso podporo za nadaljnji družbeno-gospodarski razvoj. Še večjo pozornost bo treba posvetiti zakonu za globalno zaščito, ker se namreč za naslednje tedne obetajo novosti glede samega parlamentarnega postopka.

V tem okviru je bila izražena potreba po skupnih prizadevanjih na vseh stopnjah za doseg takšnih rešitev, ki bodo predstavljale pomemben korak naprej pri uresničevanju demokratičnih načel predvidenih v italijanski ustavi. Gorica, 24. februarja 1987

100 občin Italije

Pa čeprav s fračo

Ivan Širca

Dolgo sem okleval, če sprejeti ali ne vabilo našega župana za obisk razstave «100 občin Italije» v Rimu. Naposled je padla odločitev, s strani vodstva sekcije KPI «E. Berlinguer» seveda, da je boljše udeležiti se izleta, kot pa ostati doma, pa čeprav sem osebno mnenja, da je dolžnost vsakogar skrbeti v največji meri, da se ne že itak borne občinske blagajne po nepotrebnem praznijo (glas vpjiocega v puščavi!).

Toda še težja mi je postala odločitev, da nekaj napišem o tem, saj me do neke mere preganja moralni maček, čes: «Šel si, sedaj pa blatiš». Prepričali so me, da to ne drži, saj opozicije ne vabiš na izlete, da jo vkleneš v «skupno krivdo», temveč zato, da ji demokratično omogočiš kritiko.

Kakor koli že, najbolj me vsekakor ovira zakoreninjena lenoba do pisanja, kar meni (pa ne samo meni) upravičeno očita vsaj dvajset let tov. Spetič. Sam se namreč prepričujem, da to ni lenoba, temveč nekaj «balkanskemu falizmu» podobnega, saj je streljanje s fračo kaj malo učinkovito v eri vesoljske atomske vojne, pa tudi proti konvencionalnemu orožju kaj malo zaleže.

Zazrem se v sliko Karla Marksa, ki karajoče gleda name iz okvira, nakar se odločim da naljujem, pa čeprav s fračo.

Pravzaprav moram povedati, da mi je roke dvignila na tipke pisalnega stroja nedeljska številka Primorskega dnevnika. Pa ne samo nedeljska, pa tudi ne samo Primorski. Pojdimo po vrsti.

Razstavo «100 občin Italije» je pod pokroviteljstvom predsednika vlade organizirala zveza trgovinskih zbornic ob priliki 40. letnice ustave. Izbor občin je bil opravljen tako, da so v glavnem zastopane vse pokrajine z eno občino, ker pa je organizator prav trgovinska zbornica, je ključ izbora v neki specifični ekonomski dejavnosti občine.

Skozi ves prejšnji teden smo bili priča velikemu odmevu te manifestacije, s strani vseh televizijskih in radijskih mrež ter časopisov, s ponovljenim in rastočim poudarkom.

V nedeljo zjutraj, dan po otvoritvi, se podpisani, v spremstvu dveh svetovalcev večine, odpravi tudi sam na ogled te znamenitosti.

V povratnem letu sem svoje vtise o razstavi strnil takole: skrajno improvizirana, neorganizirana, nepregledna, nezanimiva, tako da je posamezne kra-

jevne realnosti težko razbrati v svoji specifičnosti še za nas, ki smo direktno soudeleženi v njihovem upravnem življenju.

Postranski vtisi: kaj bi ti človek (recimo Mario Rossi) lahko razbral iz razstave, kjer ti 100 občin pokažejo na 100 (sto) televizorjih, ki kot križev pot visijo na steni in neprekinjeno vrtijo nekajminutni posnetek s podnapisi. Žal je naš, devinsko-nabrežinski televizor odpovedal, kot mnogi drugi, zaradi večje okvare, tako da ne morem oceniti posnetka.

Kje neki smo, če že nekaj ur po otvoritvi, večina stanov zija prazno, pomekano, pomazano. Povedali so nam, da ni nadzorstva, tako da so izloženi predmeti postali plen nabirateljev suvenirjev. (Ker so obiskovalci v glavnem kot mi sami predstavniki drugih občin, je to seveda dober način pobratenja: kar je tvoje je moje itd.)

V veliki dvorani «multisala» vseppek proicirajo diapozitive.

Po polurnem čakanju so na vrsti naše. Od šestih ali sedmih, kolikor jih je, sem se napol kisló nasmehnil diapozitiv devinskega grada.

Diapozitiva čudovita, podnaslov: «Sviluppato il turismo». Sreča, da je komaj deset ljudi sledilo, še ti pa z enim očesom. Upam, da ne bodo hoteli sami preveriti resničnosti trditve.

Na kosilu smo nabrežinska trojica skupaj ocenjevali razstavo, večinska svetovalca pa sta me potolažila, čes da

nisem samo jaz tako črnogled, ker opozicionalec, temveč privič v zgodovini isto mislimo o isti stvari. Hvala «città eterna».

Do tukaj razstava, vtisi in dogajanja. Humanistična izobrazba pa od mene terja, da iz vsega tega izluščim nauk, pomen ali «moralo», če se še dobro spominjam, kako se temu pravi.

Očitno je šlo pokrovitelju, predsedniku vlade Bettinu Craxiju, za priložnost (ponovno, nadaljno, vsakodneвно) da stopi na oder.

Videli smo ga na televizijskih ekranih še in še, kako se bombastično prilizuje vsem majhnim in večjim ekonomskim realnostim, čes, da so se razvile navkub državi — «nonostante lo stato». Fej! V nogometu se to imenuje avtogol.

Kar streslo pa me je, ko je TG2 v uvodnih podnaslovih sobotnega devnika navajal: «Premiati a Roma i cento comuni meglio amministrati d'Italia»! Fej! Sploh brez nobene veze. Igrali so nogomet, časnikarji TG2 pa so komentirali, kot da bi sledili tenisu.

Craxi nam je še enkrat dokazal, da odlično pozna multimedialni sistem, pa tudi da mu presneto gospodari, in ne samo v socialistično obarvanih ali tako zvanih javnih občilih.

Pa še nekaj drugega mi je prišepnil predsednik vlade. Kako se čutijo počaščene vse te majhne upravne in ekonomske realnosti, ki seveda grede preko tistih 100 izbranih. Koliko upraviteljev, in posredno upravljancev-volilcev je



V Dolini so si na prvi takšni pustni prireditvi privoščili občinske uprave in ... zmagali, zaenkrat le v okviru pusta.

prevzela hvalnica «Italiji, ki dela, ki proizvaja, navkljub državi».

Tista Italija, dadajam jaz, katero tridesetletne vlade demokristijanov in po večini socialistov, dobesedno brcajo v zadnjo plat, tako iz ekonomskega vidika, kot upravnega. Žalostno je, da se navkljub težkim in neizpodbitnim dejstvom, ljudstvo ali vsaj del tega, odloča in izbira na podlagi prikrita prepričevanja, posredne reklame, neracionalno. (Marx me jezno opozrja na fračo!).

Kaj pa naša luža, naš manjšinski tržaški oder?

Izbrana je bila devinsko-nabrežinska občina. Pravilno. (Sem neprikrit lokalpatriot!) Motivacija: katera? Če drži tista, o kateri smo slišali v občinskem svetu in ki se je direktno nanašala na 2000 letnico kamnolomov ter na razvoj kamnarske dejavnosti, kot tipične dejavnosti pokrajine, nimam kaj proti. (Čeprav je izbiro opravil sam Tombesi). Navkljub številnim intervjujem, pa me izbira zaradi slovenstva, oziroma dvojezičnosti naše občine, bolj malo prepričuje, pa naj jo skušamo pretihotapiti na vse načine. Italijanski tržaški dnevnik, pa tudi druga italijanska občila, vključno s tretjo mrežo RAI, se tega ključa sploh ni zavedal. Pa tudi v Rimu nismo o Slovencih videli in slišali ničesar (če izvajamo napis na nekaterih preostalih steklenicah terana!) Apropò: kam je v Rimu izginil slovenski napis na nabrežinskem grbu, ki je bil deležen številnih citatov P.D.?

Ne krivim nikogar za izbiro, nasprotno. Niti ne obsojam ravnanja nabrežinske uprave, da se je tej izbiri odzvala, kvečjemu se bomo prerekali zaradi višine stroškov. Pa tudi ravnanje našega župana spada v normo politike, pa čeprav prevečkrat politike-spektakla.

Vprašljiv je vsekakor namen naše prisotnosti, in ne samo naše. Če je to že bila manifestacija, naj bo vendarle usmerjena navzven, za druge, za koriste naših ponudb, za publiko. Toda fračo napenjam drugam.

Bode ne že krepko zavožena pot informiranja Primorskega dnevnika.

Bode ne dezinformacija, ki z zaskrbljujočim naraščanjem pronica iz že sicer skopih strani našega dnevnika. Ni to moj poklic, toda vem, da dezinformacija pomeni tudi napihovanje neke vesti, razvrščanje vesti po čudežnih uvidevnostih, reduciranje, ki ni vedno sad prostorske stiske. Dezinformacija je seveda zamolčanje neke vesti, pa tudi akrobatsko poenostavljanje tabu tem in forumov.

Dezinformacija je tudi istovetenje tiskovnih sporočil na eni strani z delom, prisotnostjo, angažiranostjo, načelnostjo na drugi.

Kaj pa časnikarji, so res vsi prebrali zadnjo Pansovo knjigo o njihovem poklicu? Kaj pa vruga delate, če mora župan, z imenom, priimkom in lokacijo

pa še z «nerettom» povrhu, opozoriti glasilo naše manjšine o novosti v delovni pogodbi javnih uslužbencev ki zadeva dvojezično poslovanje.

Kdo pa nosi zasluge za ta važen poseg? Ali tudi to spada v okvir dezinformacije? Je poročanje PD resnično, na primer v odnosu do premikov znotraj vladnih sil glede našega globalnega zakona?

Je zares Valdo Spini, in z njim PSI po zaslugi nekaterih slovenskih socialistov seveda, postal prvoborec za naše pravice?

Kamenja za fračo mi zlepa ne bi zmanjkalo, pa tudi ne za vse tiste številne spremljevalce našega dogajanja,

katerim že preseda vsakodnevni teater našega mesta, s slovensko komponento vred.

Preseda mi informiranje našega, da, tudi mojega dnevnika. Saj se bo itak moj prijatelj Bojan ognil štafeti, saj bo prav tako prišel do deželne stolčke. S srca mu tega želim, ker je sposoben. Pa tudi manjšina bo še naprej večglasna. Bojim se le, da ne bodo na račun napačno tolmačenega pluralizma nastradali tisti, ki za manjšino resno in brez trobent delajo, in pa seveda tisti, ki mislijo, da za 700 lir lahko kupiš pošteno slovensko informacijo.

(Sin mi je pravkar s fračo razbil šipo. Takoj mu grem kupit brzostrelko!)

V Gorici 21. marca

Naša dežela med izročilom in spremembami: vloga in prispevek slovenskih izobražencev

V soboto 21. marca prireja deželni komite KPI v kulturnem domu v Gorici, s pričetkom ob 9.30, seminar na temo: «Tradicije in spreminjanje v deželni družbi: prispevek slovenskih intelektualcev. Predlogi in izkušnje». Seminarja se bo udeležil senator Giuseppe Chiarante, odgovorni za kulturo pri vsedržavnem tajništvu KPI.

Razprava bo imela kot osrednjo temo vprašanje tradicij in spreminjanja zornega kota manjšine: kakšen je odnos do tradicije, do preteklosti, do simbolov, ki v času «prikazujejo» identiteto, tisto identiteto, ki je v slučaju manjšine podvržena raznim, često nasprotujočim si pritiskom. Manjšina in tradicije, torej, in način, kako se v posameznih obdobjih ta odnos prikaže.

Nato pa še spreminjanje: kako se postavi kultura narodne manjšine spričo razvoja, spreminjanja, hitrega «zastarevanja», novim problemom, ki se pojavljajo vsaki dan.

Ta vprašanja se verjetno postavljajo v vsaki manjšini, čeprav se jim v slučaju narodne manjšine pridružijo specifični elementi, ki so vredni posebne pozornosti: ohranjanje stika z matičnim narodom, njegovo kulturo, družbenimi spremembami in novimi načini izražanja, ki spremljajo to spreminjanje, ki je lahko vsaj deloma različno od razvoja družbe, v kateri manjšina živi. Postavlja se torej vprašanje odnosa do dveh vrst spreminjanja: tudi s tega zornega kota je lahko zanimivo razmišljanje o povezavi tradicija-spremembe ravno v slučaju slovenske manjšine, ki se ni zaprla, v obrambi neke «folklorne» preteklosti, v nezaupljivo izolacijo, niti ni bila nek «periferni terminal» kulture središča: bila je manjšina, ki «misli», proizvaja,

«gleda» na svet s svojo izvirno avtonomnostjo, sodelovala je v razpravi o splošni organizaciji družbe kot njen subjekt.

Srečanje v Gorici ima namen, da se poglobi te teme pod različnimi zornimi koti — umetnosti, znanosti, literature — in v različnih dobah.

K sodelovanju so vabljeni predstavniki kulturnega življenja, krajevnih uprav, kulturnih, športnih in rekreacijskih združenj, kulturnih in političnih institucij, da bo to razmišljanje lahko obogatilo več glasov, saj se tema tiče nas vseh in o njej vse premalo govorimo. Zagotovili so svojo prisotnost intelektualci različne usmerjenosti, ki predstavljajo najrazličnejše ravnosti slovenske kulture.



Tudi ježki bežijo s Krasa.

NIKARAGVA: MLADO UPANJE

Pred sedmimi leti je bila Nikaragva v obupnem stanju, Somozova diktatura je pustila med prebivalstvom nečloveško sled trpljenja.

Zaradi tega smo pričeli z zbiranjem sredstev za izgradnjo šole, ali bolje vzgojno rekreacijskega centra ANGELSKI ZBOR - ENRICO BERLINGUER v pokrajini Las Segovias, 90 kilometrov od meje s Hondurasom. Majhen prispevek, toda pomemben, da ne bodo prebivalci prisiljeni ostati v groznem zaprtem krogu vojne, da bodo lahko začeli razvijati bistvene osnove demokracije, kot so začrtane v novi ustavi.

Center bodo zgradili nekaj kilometrov stran od mesta Esteli, politično-vojaške prestolnice pokrajine, toda Esteli je tudi center, okrog katerega so se zbirale od leta 1979 sile sandinistične fronte, tukaj se je začela končna ofenziva proti Somozi, ki je pomenila zmago FSLN.

Kraj ima torej poseben pomen za mlade sandiniste, ki so skupaj z vlado zahtevali to pobudo.

To je tudi prva internacionalistična naloga, ki si jo je prevzela ZKMI v prvi osebi. Je konkreten dokaz spreminjanja našega pojmovanja internacionalizma: brez visokodonečih besed, s konkretno in takojšnjo solidarnostjo.

Načrt (predviden je strošek 600 milijonov, od katerih je ZKMI že zbrala 60)

obsega 3 prostore s skupnimi ležišči, jedilnico, dvorano za zborovanja, manjši laboratorij, igrišča za košarko in odbojko, tovarno opeke in zemljišče za kmetijsko uporabo. Zadnji bosta po končanem delu postali last krajevne skupnosti.

Strukture bodo zgradili z materialom skoro izključno interne proizvodnje, kot bodo tudi delo, razen nekaj specializiranih delovnih brigad, opravili tamkajšnji delavci in obrtniki. To izbiro narekuje načelo, da nočemo biti tudi v solidarnosti nekakšni «kulturni kolonizatorji». Šole v Esteli ne bomo zgradili kot bi jo v Trstu. Spoštovali bomo tamkajšnje okolje in tradicije. Načrt bomo izpeljali v sodelovanju z MOLISV, vladno ustanovo, ki se v Nikaragvi ukvarja z mednarodno kooperacijo.

Šola kot bodočnost: Nikaragva se mora še boriti proti stalnim napadom kontrasov, ki jih financirajo ZDA; na to odgovorimo s pomočjo Nikaragvi na področju, kjer se resnično gradi bodočnost, pri kvalifikaciji generacije mladih, da bodo postali sposobno vodstvo države, ki je v srednji Ameriki odprla novo obdobje. Sandinistična revolucija je že premagala Somozo, zmagala bo tudi proti kontrasom, toda zmaga bo popolna šele ko bo zmagana napismenost, ko bo to ljudstvo resnično «nosilec svoje osvoboditve in svoje zgodovine».

Kampanja za izgradnjo šole-mladinskega centra «CORO DE ANGELES - ENRICO BERLINGUER» - poštni tekoči račun št. 63912000, naslovnik «SCUOLA E UNIVERSITÀ».

Informacije:
ZKMI - Trst, tel. 040/744046
ZKMI - vsedržavna zveza
tel. 06/6711407

DAROVI IN PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine prispevajo v sklad Dela tovariši: iz Boljunca: Maver Dorči L. 10.000, Sancin Danilo L. 4.000, Žerjal Karlo L. 4.000, Klun Drago L. 4.000 in Bonano Fabjan L. 4.000; iz Boršta: Maver Ludvik L. 4.000 in Maar Anton L. 4.000; Košuta Ferdinand iz Križa L. 4.000, Frandolič Valerij iz Doberdoba L. 4.000, Žagar Vinco iz Bazovice L. 9.000, Škerk Ferfolja Gabrijela iz Devinščine L. 24.000, Jarc Andrej iz Dola L. 4.000, Vižintin Elio iz Nabrežine L. 10.000, Lovriha Josiph iz Doline 233 L. 5.000, Sancin Mario iz Zabrežca L. 4.000 in Krišček Ivanka s Kontovela L. 15.000.

V počastitev spomina nepozabnega Dora Cergola darujeta družini Meula in Pettiroso od Sv. Ivana L. 20.000 v sklad Dela.

Ob 75. letnici brata Maksa Spetiča daruje Ada Orel 10.000 lir za Delo. Ob isti priložnosti in ob poravnavi naročnine daruje dr. Marijan Spetič 44.000 lir v sklad Dela.

Ob 12. obletnici smrti mame in none daruje Sedmak Pierina z družino, L. 20.000 v sklad Dela.

Ob 13. obletnici smrti nepozabnega moža in očeta Josipa Kral darujejo žena Vera, hči Ervina in sin Jordan z družinama 20.000 lir v sklad Dela.

V spomin na tovariša Dora Cergola daruje Jelka Gerbec L. 50.000 za komunistični tisk.

Ob 4. obletnici smrti Pavle Malalan daruje mož Stano Ključar 30.000 lir v sklad Dela.

Ob 1. obletnici smrti nepozabnega moža Carla Marchi daruje žena Giuseppina 50.000 lir za komunistični tisk.

Campagna per la realizzazione della scuola-centro per l'infanzia «Coro de Angeles - Enrico Berlinguer»

NICARAGUA

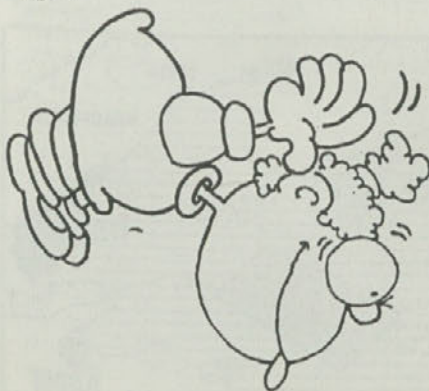
una speranza giovane

Nome _____

Cognome _____

Lire _____

Fgci



Kraški pust prikazuje probleme prebivalcev: v Repentabru so tako prikazali našo bodočnost.

DELO Ljubljana

Ladja ratifikacije sredi visokih valov javnega mnenja

Sporočilo, da bo skupščina SFRJ v kratkem obravnavala in sprejemala predlog za ratifikacijo mednarodnega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo o skupnem ribolovu tudi v določenem območju ozemeljskih voda Tržaškega zaliva je še posebej med prebivalci obale sprožila vrsto reakcij, ki so imele širok odmev. Odmevov je čedalje več, zato se nekateri sprašujejo, zakaj toliko prahu okrog sporazuma, ki sta ga vladi obeh držav podpisali že pred štirimi leti. Na to vprašanje eni odgovarjajo z nasprotnim vprašanjem: Zakaj je podpisani sporazum, če ga že imamo za dobrega in koristnega, toliko časa čakal na ratifikacijo? Obdobje štirih, petih let, da je dovolj dolgo, da ne bi bilo slabo, če bi prevetrili vsebino sporazuma in se prepričali, ali ga ni že povozilo kolo časa.

Druga stran (1): le manjšina bi bila na boljšem

Sedemnajstega februarja letos je rimski parlament dokončno ratificiral sporazum o ribolovu v štirikotniku, ki se razteza na obeh straneh meje v Tržaškem zalivu. Sporazum je ratificiral senat že novembra 1985. leta, nakar se je postopek v poslanski zbornici ustavil, ker je skupina poslancev iz Furlanije-Juljske krajine zahtevala njegovo zamrzitev, dokler ne bo znano izpolnjevanje nekaterih drugih obveznosti iz osimskih sporazumov, zlasti sodobne cestne povezave med Vrtojbo in Fernetiči z avto cesto pri Razdrtem.

Sporazum zadeva v interese kakih 1000 ribičev v 17 obalnih občinah, od Milj pri Trstu pa do kraja Marana Lagunare v videmski pokrajini. Ugodnosti sporazuma bo deležen le manjši del ribičev, kajti v štirikotniku bo smelo loviti hkrati le po štirideset plovil z obeh strani meje, pa še zanje je teža omejena.

Predsednik ribiške zadrge v Gradežu, odkoder prihajajo ribiči pogosto na nezakonit ribolov na naši strani morske meje, **Vittorio Tognone** ne pričakuje veliko od tega sporazuma. Prav med razpravo o njegovi ratifikaciji je skupaj z več ribiči in nekaterimi poslanci iz Furlanije-Juljske krajine obiskal ministra za trgovsko mornarico in mu posredoval vrsto novih predlogov za reševanje problemov ribičev, ki so vključeni v zadruge. V sami zadruzi pa še ne vedo, kakšni bodo postopki pri določanju meril o tem, katera plovila bodo smela loviti v štirikotniku. Zdi se jim, da bo težko kontrolirati, ali bodo ribiči izpolnjevali določila sporazuma ali ne. Vittorio Tognone meni, da bi se dalo razširiti ribolovni pravokotnik v daljši pas na obeh straneh državne meje. Kar zadeva uresničevanje ratificiranega sporazuma, naj bi začasno ustavili ribolov in se dogovorili o merilih za skupni ribolov. Vlada pa naj bi ribičem pomagala pri modernizaciji plovil. Ribiči bi med drugim radi dobili pomoč za opremljanje čolnov s posebnimi cevnicami sesalniki, ki omogočajo tudi lov školjk v peščenem morskem dnu.

Ribiči vzdolž obale Furlanije-Juljske krajine so premoženjsko zelo diverzificirani. Medtem ko nekateri posedujejo le skromne čolne ali pa so samo delavci na tujih čolnih, razpolagajo drugi s sodobnimi težkimi plovili. Da pa gre pri ribolovu za donosno dejavnost, kažejo podatki, da se da z eno plovbo na morje zaslužiti celo po nekaj milijonov lir.

So pa italijanski ribiči med sabo slabo povezani. V mestu Trstu in obalnih mestecih jih je le malo, ki živijo izključno od ribolova. Glavni ribiški središči sta Gradež in Marana Lagunare. Medtem ko so se v Gradežu do nedavna zadovoljevali le z razmeroma slabo organiziranim ribolovom, pa so se ribiči iz Marana Lagunare obrnili na Evropsko gospodarsko skupnost in konkurirali pri sredstvih za modernizacijo ribolova. Z denarjem, ki so ga dobili iz skupnosti, so uredili gojišča dragih rib v lagunskih kanalih. Postavili so nekaj hladilnic in pa obrat za predelavo rib. Zato jim zdaj ni treba vsak dan na odprto morje, pač pa žanjejo ob obali sadove svojega dela. Gradeški ribiči jim šele v zadnjem času skušajo slediti s postavljanjem gojišč školjk ob obali.

Gradeški ribiči, s katerimi smo se pogovarjali v začetku tedna, niti zdaleč ne mislijo, da bodo s sporazumom rešeni njihovi problemi. V teh mrzlih dneh, ko le redki odplujejo na odprto morje, se dobro zavedajo, da so domače morje že dodobra izčrpali. Zakonito ali protizakonito bodo še naprej silili proti našemu obalnemu morju. Videti je, da jemlje sporazum razmere za idealne. Napravljen je pravno dokaj natančno. Izvedbeni predpisi pa bodo morali še marsikaj pojasniti.

Razen tega prevladuje prepričanje, da je sporazum o ribolovu v tržaškem zalivu le koncesija naše strani (za kaj?), kajti znano je, da so za nova lovišča zainteresirani izključno italijanski ribiči, ki so v boju za preživetje in za zaslužek z neusmiljenim oranjem morskega dna že povsem postrgali školjke in izropali belo ribo v svojem delu morja. Tako gledano bi naj torej sporazum pomenil v bistvu prodajo zemlje oziroma naravnega bogastva.

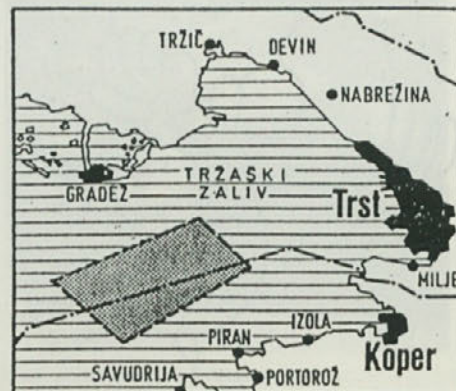
Zasebni ribiči iz Istre, ki so se prvi »predramili« ob napovedani ratifikaciji – svoje nestrinjanje so začeli izkazovati tudi z zbiranjem podpisov v dveh gostinskih lokalih v Izoli in Kopru. Akcija se je končala z intervencijo organov za notranje zadeve, ki so zasegli obešene plakate in ribiče obvestili, da so druge poti za izražanje nezadovoljstva oziroma nestrinjanja. Zasebni ribiči so akcijo nadaljevali – vendar brez zbiranja podpisov, in sicer pod okriljem občinskih in obalne konference SZDL. Ribiči opravičujejo svoj dose-danji molk, z obrazložitvijo, da v letih, ko je nastajal sporazum, ribiška obrt sploh ni bila razvita. Izjema so bili le posamezni »popoldanci« in športni ribiči, ki jim je bil ribolov le dodatni vir zaslužka.

Zorano morsko dno

Proti takemu sporazumu pa so tudi poklicni ribiči v Drogi, katerim mnogi sedaj celo očitajo, da bi morali biti tihi, kajti sami so sodelovali pri pripravi sporazuma. Skušali smo tudi izvedeti, kakšno vlogo je imela Droga pri pripravi na sporazum, vendar **MARTIN KOKALJ**, ki je kot predstavnik Droge sodeloval na pripravi, tega ni želel ne osvetliti, ne komentirati: Dejal je le, naj odgovor poiščemo pri drugih, ki so za to odgovorni, pripomnil pa edino, da je za pripravo ribiškega sporazuma »stala« politika. Nekdanji direktor tozda Riba **VLADO POŽAR** je pripomnil, da ribiči takega sporazuma nikoli niso podpisali. Sedanje vodstvo tozda Riba pa je prepričano, da bi z izvajanjem sporazuma imeli le gospodarsko in ekološko škodo.

Nekoliko v bran Drogi je sedanji direktor Ribe **BORIS DEBELJAK** dejal, da so se razmere močno spremenile: Ko se je sporazum pripravljal, Droga ni imela razvitega ribolova na bele ribe in školjkarjenje, kooperacije z zasebnimi ribiči sploh ni bilo. Razen kooperantov se je v zadnjih letih povečalo tudi število zasebnih ribičev, ki niso povezani z združenim delom, konec koncev pa so se prav v teh letih italijanski ribiči preusmerili izključno na ulov bele ribe in nabiranje školjk. Z globinskimi mrežami in ramponi – jeklenimi mrežami za nabiranje školjk so po dolgem in počez tako zorali dno svojega morja, da

sedaj iščejo nova lovišča, da si zagotovijo vsakdanji kruh. Dokaz za to je prepoved ribarjenja tri milje od obale (pri nas le eno), poskus, da bi vrnil življenje v morje, pa so umetne pregrade in ovire, ki jih postavljajo v



morje. Debeljak je tudi prepričan, da tisti, ki ima tak odnos do svojega morja, zagotovo ne bo imel boljšega do tujega morja. Zato stoje ribiči na stališču, da vsak lovi v svojem delu morja in da se spoštujejo meje. V obratnem primeru pa bi bilo po Debeljakovem mnenju tako, kot če bi mi sejali koruzo, na isti njivi pa sosedje redili kokoši. Kdo bi imel več koristi, je jasno. Direktor Ribe je pripomnil, da tega ne gre razumeti, da so ribiči proti sodelovanju s sosedi. Nasprotno, pripravljeni so sodelovati pri skupnih vlaganjih v školj-karske nasade, v skrbi za ribji zarod in pri trgovanju z ribami. Le v teh oblikah vidijo možnosti poštenega sodelovanja, poštene ko-operacije, kjer bodo tudi računi čisti.

Kakor da bi šlo za ocean

Magister ribištva VOJKO ČOK iz Ribe je

prepričan, da so sestavljenci sporazuma imeli pred očmi ocean, ne pa ozkega Tržaškega zaliva, v katerem življenje počasi ugaša tudi zavoljo vse večjega industrijskega onesnaževanja: »S privoljenjem, da bi 40 italijanskih ribiških bark lahko lovilo na 30 kvadratnih kilometrih v naših ozemelskih vodah, bi naredili veliko škodo našemu ribištvu. Ne gre prezreti, da bi bili mi v neenakopravnem položaju, kajti Italijani priznavajo, da bi njihova flota v dveh letih »postrgala« in počistila dno v našem delu pravokotnika. Nekateri naši biologi so prepričani, da celo v krajšem času. Dodal bi še, da smo opravili vrsto raziskav, s katerimi smo znanstveno proučevali življenje drobne plave ribe v severnem Jadranu, nimamo pa tako rekoč nobene raziskave o življenju belih rib in o tem, kaj se nahaja na morskem dnu. Množičen ribolov v četverokotniku pa bi zagotovo razpršil že tako raz-

kropljene jate sardel in inčunov. Sicer tudi vpliv ribolova na južnem Jadranu, ki ga predvideva drugi sporazum, ne bi bil brez posledic za naš ribolov, kajti prav na Dugem otoku, kjer bi bilo tudi območje, ki bi obdajevalo ribarjenje Italijanov, je največje dristišče sardel v Jadranu. Z globinskim kočarjenjem bi zagotovo uničili večji del zaroda,« meni Vojko Čok.

Ratifikacija sporazuma o skupnem ribolovu je bila na dnevnem redu že lansko pomlad, vendar so predlog umaknili, ker so opazili, da je kot priloga sporazumu priložena le karta z italijanskimi krajevnimi imeni in brez vrisane meje na kopnem. Zaradi te »tehnične« napake, so ratifikacijo preložili in po dolgih mukah dosegli, da je tudi italijanska stran kot prilogo dala zemljevid z vrisano kopensko državno mejo in imeni krajev v slovenskem in italijanskem jeziku.

Kaj pravzaprav piše v sporazumu

Prvi povojni sporazum o ribolovu jugoslovanskih in italijanskih ribičev v Tržaškem zalivu je bil sklenjen med vladama obeh držav junija 1973. V njem je bil ključen člen, da »namenijo ribičem obeh držav osrednjo cono v samem zalivu, v katerem se pretežno ujemajo teritorialne vode obeh držav.« Z uveljavitvijo osimskih sporazumov aprila 1977. leta ni bilo več pravne podlage za »tržaški četverokotnik«, ker je bila namreč meja v tem delu Tržaškega zaliva dokončno začrtana in uveljavljena. Toda jugoslovanska stran je na željo italijanske podaljševala veljavnost sporazuma o ribolovu italijanskih ribičev vsakih šest mesecev, do konca leta 1980.

V začetku 1979 je v Sloveniji nastala zamisel, sporočena zveznemu sekretariatu za zunanje zadeve, naj bi vprašanje ribolova v Tržaškem zalivu reševali v okviru »obmejnega gospodarskega sodelovanja med SR Slovenijo in Avtonomno deželo Furlanijo Julijsko krajino.« Avgusta 1979 je ZIS s tem soglašal.

Sledila so pogajanja, našo delegacijo je vodil tedanji namestnik predsednika republiškega komiteja za mednarodno sodelovanje Drago Mirošič, italijansko pa vladni komisar v avtonomni deželi Furlaniji Julijski krajini Mario Marossu.

Tako so se dogovorili, da bo nova cona bistveno manjša od prvotnega »tržaškega četverokotnika«. Dalje: v ribolovni coni bi lahko lovilo po 40 jugoslovanskih in italijanskih ladij – vendar bi državno mejo dnevno smelo prestopiti največ 16 jugoslovanskih in 16 italijanskih ladij, opremljenih z motorji od 80 do 400 KM. Ladje bi se morale ravnati po predpisih obeh držav in imele naj bi posebne dovolilnice SR Slovenije oz. avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine.

Dalje so se dogovorili o posebni mešani komisiji za obmejno izmenjavo; ta bi letno določala število ladij, način ribolova »in druge modalitete, ki se bodo pokazale kot nujne s stališča ohranjanja bioloških bogastev v coni.«

Seznama C in D Tržaškega sporazuma bi dopolnili in vrednost (brezcarinske) izmenjave povečali za dve milijardi lir za vsako pogodbeno stran. Tržaški sporazum se nanaša na lokalno menjavo med obmejnimi območji Buj, Kopra, Sežane in Nove Gorice na eni in Trsta na drugi strani. Jugoslovanski izvoz naj bi letno obsegal za 500 milijonov lir svežih in zmrazjenih rib, rakov, mehkužcev in školjk in za 1,5 milijarde lir ribjih izdelkov in konzerv, prekajenih rib in drugih ribjih izdelkov. Jugoslovanski uvoz: za 300 milijonov lir bele ribe, za 700 milijonov pločevine, celofana, embalažnega materiala, za milijardo lir ribiške opreme.

V sporazumu, sklenjenem z izmenjavo pisem med tedanjim zveznim sekretarjem za zunanje zadeve Lazarjem Mojsvom in tedanjim italijanskim zunanjim ministrom Emiliom Colombom 18. februarja 1983, je bilo določeno ribolovno območje, okoli 33 kv. km na naši in okoli 70 kv. km na italijanski strani. Dalje iz katerih občin lahko prihajajo vanjo ribiške ladje, da gre pri tem za »največ« 40 ribiških ladij z vsake strani, in sicer z motorji moči 58 KW (80 KM) do 294 KW (400 KM). Ribolov bo potekal na podlagi letnih dovoljenj, glaščen se na ime lastnika in na ladjo, ki jih bodo izdajali pristojni organi obeh strani.

Dalje: »V delu ribolovnega območja, ki pripada teritorialnim vodam ene ali druge države, poteka ribolovna dejavnost v skladu z državnimi predpisi zadevne države.«

V sporazumu določena mešana medvladna komisija ima kot prvo nalogo navedeno, da »zaradi varstva bioloških virov enkrat letno ali po potrebi obravnava ribolovno dejavnost... s tem da ji je omogočeno, da po potrebi omeji število ribiških ladij z dovoljenji ene države, ki lahko dnevno lovijo v zadevnih delih določenega ribolovnega območja druge države, ter da začasno ustavi ribolov.«

Kot vidimo, v sporazumu ni dnevne omejitve na po 16 ladij. Za povrh je bil sporazumu priložen italijanski uradni zemljevid – a brez vrisane državne meje, in na katerem so bila vsa krajevna imena v obeh državah samo v italijanščini.

Med ratifikacijskim postopkom je poleti 1984 Skupščina SR sicer soglašala s predlogom zakona o ratifikaciji sporazuma, vendar ob upoštevanju njenih pripomb, zlasti kar zadeva uveljavitev dvojezičnosti tako v besedilu sporazuma kot v njegovih prilogah. Kot je znano, je italijanski parlament 18. februarja letos dokončno ratificiral ta sporazum. Pri nas ratifikacijski postopek še teče.

Druga stran (2): »Kratko malo burka«

Že po nekaterih prejšnjih izjavah je bilo pričakovati, da vsaj ribiči v Furlaniji-Juljski krajini ne bodo najbolj zadovoljni z italijansko ratifikacijo sporazuma o tako imenovanem skupnem ribolovnem četverokotniku v Tržaškem zalivu. Zdaj je to povsem jasno potrdil njihov delegat v federaciji italijanskih ribičev Ugo Erti. Po njegovem je sporazum o četverokotniku »kratko malo burka«.

Ribolovni četverokotnik, pravi Erti, ne rešuje enkrat za vselej vprašanja skupnega ribolova v Jadranu in je samo nekakšen blažilni obliž. Zato po njegovem nima nobenega smisla »plačevati kup milijard lir za tisti košček morja«. Ribolovni četverokotnik naj ne bi rešil vprašanja kršitve jugoslovanskih ozemelskih voda, saj bi že plovba čez novo demarkacijsko črto spet pomenila kršitev meje in tako tudi nove incidente. Zato se predstavnik ribičev Furlanije-Juljske krajine hujuje na rimske oblasti, ker se niso posvetovale s krajevnimi ribiči.

»Skupno ribolovno območje,« pravi Erti, »je premajhno, poleg tega pa je tam bolj malo rib, ribiških čolnov pa je veliko.« Značilen pa je njegov lokalistični očitek ribičem iz Veneta, zlasti tistim iz Chiogge, ki naj bi pogostejše kot ribiči iz Tržaškega zaliva silili čez mejo. »Po smrti gradeškega ribiča z jugoslovanskih patrolnih čolnov več ne streljajo in ribiči iz Veneta to izrabljajo. V najhujšem primeru tvegajo globo...«

Predstavnik ribičev iz Furlanije-Juljske krajine predlaga, naj bi ves Tržaški zaliv – pri tem pa ni jasno, kje si predstavlja njegove meje – veljal za prosto ribolovno območje. Kazni za kršitev meja tega območja naj bi bile stroge. S Slovenijo pa naj bi na deželni ravni sklenili tudi poseben sporazum o zaščiti morja in ribjega bogastva. Če bi se pokazalo, da je tak sporazum med Furlanijo-Juljsko krajino in Slovenijo uspešen in koristen za vse, bi ga lahko po mnenju Uga Ertija kdaj kasneje razširili, tako da bi prosto ribolovno območje vsaj na italijanski strani segalo tja do Benetk. Erti pa ni povedal, do kod naj bi to območje segalo na jugoslovanski strani.

Kdo dela račune brez krčmarja?



Razen časa, ki je bil potreben za odpravo te pomanjkljivosti, pa je na morski meji med Italijo in Jugoslavijo prišlo do številnih neljubih incidentov, ki so jih italijanski ribiči povzročili z nedovoljenim ribarjenjem v naših ozemelskih vodah. Incidenti so ravno v teh dneh, ko naj bi ratificirali sporazum, tako rekoč na dnevnem redu, kar vnaša še večjo nejevoljo in zbuja skrb, ali ima sosed res poštene namene in je pripravljen na sodelovanje, ali pa v sporazumu vidi le možnosti, da pride do dodatnega zaslužka, ne da bi se oziral tudi na posledice, ki bi jih s takim brezbrzišnim oranjem dna lahko povzročil.

SILVANO SAU, delegat v zveznem zboru, je prepričan, da bo to imelo precejšnjo vlogo pri odločitvi delegatov za ratifikacijo sporazuma. Meni pa, da do ratifikacije vsekakor mora priti, kajti z njo bi dokazali pripravljenost in dobro voljo za sožitje in sodelovanje s sosednjo Italijo. »Ne morem verjeti, da italijanska stran ni zainteresirana za ohranjanje življenja v severnem Jadranu. Sam sporazum pa vsebuje vrsto inštrumentov, s katerimi lahko zagotovimo spoštovanje interesov ene ali druge strani. Sama ratifikacija bi po mojem morala odpreti vrata iskanju skupnih interesov v Tržaškem zalivu, pri čemer pa bi eni in drugi morali priti do spoznanja, da gospodarski interesi ne bi smeli biti nad naravnimi in ekološkimi interesi. Kajti morje je živa stvar in kot vsako življenje ima tudi svoje potrebe za obstoj, sicer odmre. Če bi se to zgodilo Tržaškemu zalivu, bi si oboji naredili samo veliko škodo. Zato sem prepričan, da bo treba vložiti še mnogo truda, da bi dobili vsa zagotovila, da Tržaški zaliv ne bo postal mrtva mlaka, in šele zatem lahko pristanemo na izvajanje sporazuma, meni Silvano Sau.

Pripravili: **LOJZE KANTE, MIRO POČ, JOŽE ŠIRCELJ, IZTOK UMER**

Požrešnost strank tržaškega upravno-političnega zavezništva res nima primere. Že nekaj tednov se prepirajo za stolčke, pa čeprav v okviru navideznega »preverjanja« po nesprejemljivem šovinističnem nastopu župana Staffierija med novoletnim koncertom.

Metoda brezobzirnega razdeljevanja funkcij in mest se nam zdi v vsakem primeru nesprejemljiva, posebno še, če ne upošteva osnovnega kriterija sposobnosti in potrebnih strokovno-znanstvenih profilov. Tak je primer znanstveno raziskovalnega središča, za katerega »zavezniki« predlagajo bivšega župana in nespornega voditelja Liste za Trst odv. Cecovinija. KPI je večkrat poudarila svoje nasprotovanje tej izbiri, ki je škodljiva tudi za slovensko prebivalstvo na Krasu, kjer deluje raziskovalno središče in kjer naj bi nastal z njim povezan svetlobni generator (sinhrotron). Kakšen je odnos Liste do Slovencev in Krasa pa ni treba posebej poudarjati. Zato se nam zdi nesmiselno vztrajanje zaveznikov pri ministru Granelliju in celo prava rimska romanja v prid omenjeni izbiri.

Svoj lonček je pred kratkim pritaknila tudi SSK, ki v tem okviru razdeljevanja mest zahteva zase predstavništvo v upravnem odboru raziskovalnega središča in toži, da bi v nasprotnem primeru bila oškodovana pravica Slovencev do lastnega zastopstva.

Gre za izkrivljeno ali v najboljšem primeru nepopolno trditev, zato je potrebno, da k zadevi nalijemo čistega vina.

1. Na predlog poslancev KPI in še posebej tov. A. Cuffara je bila v upravnem, svetu raziskovalnega področja z zakonom zagotovljena stalna prisotnost

zastopnika Kraške gorske skupnosti, ki je tudi v preteklosti dosledno zastopala koristi kraškega prebivalstva, Slovencev še posebej. To ljudje sami najboljše vedo iz preteklih izkušenj, naj je šlo za protivrednosti ob gradnji avtocest ali za bitko proti namestitvi sinhrotrona pri Bazovici.

2. Namen vodstva Kraške gorske skupnosti in KPI, ki je v njem večinska sila, je izbira sposobnega slovenskega predstavnika, ki naj dostojno zastopa naše specifične koristi, pa tudi širše perspektive razvoja celotnega področja ter mednarodnega sodelovanja v kulturi in znanosti. Vsekakor se bo o tem predstavniku izrekla skupščina Kraške gorske skupnosti. Upati je, da bo v tem primeru dosežena čimvečja stopnja enotnosti sil, ki predstavljajo domače prebivalstvo. Nedopustno pa se nam zdi, da bi si predstavništvo lastilo »tržaško zavezništvo« sredinskih strank, saj jim ne pripada! Konec koncev bi se morala tudi SSK strinjati s tem, da izbire predstavnika Kraške gorske skupnosti ne more pogojevati računica strank, ki najbrž imajo večino v Trstu, ne pa na Krasu, še manj pa v občinah tržaške in goriške pokrajine, ki spadajo v okvir Kraške gorske skupnosti.

3. Nekaj drugega bi bilo, če bi SSK zahtevala svojega predstavnika v okviru lastnega zavezništva s tržaškimi sredinskimi strankami, torej mimo zajamčenega zastopstva Kraške gorske skupnosti. Če je tako, naj to jasno pove, sicer bomo upravičeni sumiti, da nekdo dela račune brez krčmarja ali brije norca iz upravičenih zahtev našega prebivalstva.

